

У разі якщо випробування не відбулися, або ніхто з кандидатів їх не витримав або не був затверджений міністром юстиції, останнім пропонувалися імператору для призначення на посаду два претендента, особисто відомих міністру.

У результаті судової реформи 1864 року відбулося організаційне роз'єднання слідства і розшукових підрозділів. Належної законодавчої регламентації в той період організаційний зв'язок попереднього розслідування і розшуку не одержав.

Література:

1. Устав уголовного судопроизводства URL: <https://constitution.garant.ru/history/act1600-1918/3137/> (дата звернення 19.10.2020)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-85>

ЗДІЙСНЕННЯ ЗАТРИМАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Гарасимів О. І.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Ряшко О. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівського державного університету внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

Проблемою затримання, що негативно впливає на діяльність сторони обвинувачення, є нормативне регулювання умови, відповідно до якої дозволяється застосовувати затримання особи за підозрою у скоєнні лише злочину, санкцією якого визначається покарання у вигляді позбавлення волі, що негативно позначається на діяльності сторони обвинувачення.

Незважаючи на гуманізацію суспільних відносин у сфері кримінального судочинства, а також посилення правових гарантій

захисту особи, у КПК України знайшов відображення один із найбільш суворих заходів забезпечення кримінального провадження – затримання особи за підозрою у вчиненні злочину. У середньому кожен четвертий підозрюваний у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів затримуються в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України підозрюваних у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів. У таких умовах здійснення посадовою особою правоохоронних органів неправомірного затримання неминуче заподіює істотну шкоду інтересам правосуддя, перешкоджає прийняттю законного й об'єктивного рішення по кримінальному провадженню.

Кримінальне процесуальне законодавство не містить чіткого визначення цілей затримання. Водночас, затримання лише для з'ясування причетності особи до вчинення злочину й вирішення питання про застосування до неї запобіжного заходу, при відсутності бажання в підозрюваного зникнути, продовжити злочинну діяльність або сховати (знищити) докази, не зовсім виправдане – адже ці питання можливо вирішити й не затримуючи особу, анкетні відомості й місцезнаходження якого відомі органу розслідування. Свобода ж особи повинна обмежуватися виключно тоді, коли без цього неможливо забезпечити виконання поставлених цілей. Саме тому як і будь-який інший запобіжний захід, затримання особи спрямоване на забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам: переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується [1, с. 87].

Кримінальне процесуальне затримання є різновидом саме запобіжного заходу, а не слідчою дією, з приводу чого окремі вчені до цього часу ведуть дискусію, бо вичерпний зміст затримання полягає в запобіганні ухиленню підозрюваного, обвинуваченого від слідства і суду, припиненні його злочинної діяльності, запобіганні фальсифікації ним доказів. Разом з тим треба підкреслити, що затримання не може бути віднесено до категорії слідчих дій, оскільки здійснюється, за виключенням його застосування з метою забезпечення приводу, до внесення відомостей про правопорушення до Єдиного реєстру

досудових розслідувань, а слідчі дії можуть проводитись лише після цього (можливість проведення у невідкладних випадках слідчого огляду до внесення відомостей до Єдиного реєстру як як екстраординарна дія не спростовує висловлене твердження) [2, с. 11].

Згідно з нашим кримінальним процесуальним законодавством затримання як тимчасова ізоляція підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення може бути п'яти видів, кожен з яких, маючи однаковий процесуальний статус, відрізняється окремою метою та особливостями процедурного характеру [3, 227–229]: а) затримання підозрюваного, обвинуваченого, свідка за ухвалою слідчого судді або суду з метою забезпечення приводу для участі у проведенні процесуальних дій під час досудового розслідування або судового розгляду, якщо їх участь у проведенні цих дій є обов'язковою і вони не з'явилися без поважних причин на виклик слідчого або суду (ст.ст. 139, 140 та 187–191 КПК України); б) затримання підозрюваного, обвинуваченого за ухвалою слідчого судді, суду, якщо до одного з них має бути застосований запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою (ст.ст. 187, 204 КПК України); в) законне затримання (кожним кожного) в точно встановлених законом випадках без ухвали слідчого судді, суду (ст. 207 КПК України); г) затримання без ухвали слідчого судді, суду уповноваженою службовою особою в точно встановлених законом випадках (ст. 208 КПК України); д) затримання народних депутатів, суддів та інших осіб, визначених ст. 480 КПК України. У всіх випадках затримання особа за чітко виписаною а законі процедурою супроводжується та поміщується до спеціальної установи, ізолятора тимчасового тримання або на гауптвахту (для військовослужбовців).

Існування у кримінальному провадженні різних за функціональною спрямованістю учасників дає можливість виокремити проблеми процесуальних інститутів щодо діяльності органів обвинувачення та стосовно осіб, права і свободи яких обмежуються у кримінальному процесі. Недоліки кримінального процесуального затримання можна поділити на проблеми затримання, що негативно впливають на: 1) діяльність сторони обвинувачення; 2) забезпечення прав і свобод людини. Вказані групи проблем є досить умовними, оскільки перша група дефектів затримання може зумовлювати настання наслідків другої групи недоліків затримання і навпаки. Шляхом виокремлення цих груп проблем затримання автор публікації лише намагався продемонструвати всебічність недосконалості зазначеного заходу забезпечення кримінального провадження [4, с. 99].

Згідно зі ст. 208 КПК, уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану в учиненні

злочину, за який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі, лише у випадках: – якщо цю особу застали під час учинення злочину або замаху на його вчинення (тобто коли особа безпосередньо вчиняла злочин або якщо ця особа з прямим умислом здійснила діяння, спрямоване на вчинення злочину, однак не довела його до кінця з причин, що не залежали від її волі); – якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; Водночас потребує вирішення питання про затримання особи через деякий час після вчинення злочину без судового дозволу. Як відомо, під час розроблення КПК враховувався світовий досвід забезпечення прав і свобод людини, що стосувалося її проведення затримань у чітко визначених випадках: безпосередньо після скоєння злочину та за наявності обставин, які свідчать про те, що особа щойно скоїла злочин. затримання.

На практиці швидкість дій під час захоплення, з одного боку, прямо впливає на ризик отримати тілесні ушкодження, а з іншого, як було вказано, на позитивний результат для подальшого розслідування кримінального провадження. Однак потреба у раптовості дій не повинна впливати на їх якість: у будь-якій ситуації особи, що здійснюють затримання, повинні зважати на принципи законності й правомірності. Ефективність затримання залежить також від професійних якостей уповноваженої особи або групи осіб. Так, у випадках захоплення групою осіб багато залежить від керівника групи, його вміння організувати та керувати діями інших. Згідно з чинним кримінальним процесуальним законодавством, право застосовувати затримання надано уповноваженій особі (ст. 208 КПК України). Проте не визначено, яка конкретно уповноважена особа: чи оперативний працівник, чи слідчий, чи інший працівник поліції. Однак зрозуміло, що вказані особи фактично керуються однаковими положеннями (згідно з ст. 208 КПК України). Маючи однакові права щодо затримання підозрюваного, ми вважаємо, що в разі виникнення конкретної ситуації варто було б поділити права й обов'язки слідчого та, наприклад, оперативного працівника. Через специфіку діяльності цих практичних працівників формуються різні професійні навички, а також досвід роботи, що безпосередньо впливає на якість і результат дій. Саме тому, погоджуючись із позицією Є. Підусова, вважаємо, що слідчому можна надати право безпосередньо схопити підозрювану особу лише в крайніх випадках [5, с. 119].

Література:

1. Фаринник В.І. Затримання особи: проблеми кримінальної процесуальної регламентації та шляхи їх вирішення. Вісник кримінального судочинства. № 2/2015. С. 85–93.
2. Гончаренко В.Г. Правові питання затримання особи в кримінальному провадженні. Часопис Академії адвокатури України том 7 | № 2(23) 2014. С. 11–14.
3. Кримінальне процесуальне право України : навчальний посібник / за редакцією професорів В. Г. Гончаренка та В. А. Колесника. К. : Юстиніан, 2014. 573 с.
4. Лоскутов Т.О. Проблеми затримання особи за підозрою у вчиненні злочину. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2019. С. 97–101.
5. Ангеленюк А.-М. Ю. Затримання підозрюваного уповноваженою особою в провадженнях про незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин (процесуальні та криміналістичні аспекти): монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 176 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-86>

ГІЛЬЙОШ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАХИСТУ ДОКУМЕНТІВ ТА ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Гридасова А. Ю.

студентка IV курсу

Інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

З розвитком поліграфічних технологій підробки стають все складнішими і високотехнологічними. Паралельно з розвитком засобів захисту друкованої продукції удосконалюються методи фальсифікації. Захист документів та цінних паперів від підробок завжди був одним з найважливіших завдань у будь-якому суспільстві у всі часи.

Приблизно до кінця ХХ ст. індустрія фальсифікації технологічно базувалася на найдорожчому й найдосконалішому методі – аналоговому. Тобто підробка створювалася технологічними методами, ідентичними або максимально близькими до методів виготовлення